

On-line kalkulace ukazatelů finanční analýzy jako služba zemědělcům účastnících se šetření FADN

Zemědělská účetní datová síť (FADN – Farm Accountancy Data Network) shromažďuje každoročně produkčně-ekonomické údaje od téměř 1500 zemědělských podniků v České republice. Tato data jsou jedinečným zdrojem informací na podnikové úrovni využívaných primárně pro podporu rozhodování decizní sféry při tvorbě zemědělské politiky. Za cennou účast v šetření FADN je participujícím zemědělským podnikům nabízena služba ve formě zpracování údajů přímo využitelných pro řízení podniku, finanční management či plánování investic. Tyto informace mohou být také jednou z užitečných forem podkladů pro komunikaci s institucemi za účelem vyřízení dotací, úvěrů apod.

Velká škála zpracovaných výsledků je dostupná pomocí internetového přístupu do zabezpečené databáze FADN na adrese <https://public.fadn.cz>. Pro podniky účastnící se šetření FADN zde byl vyvinut speciální modul s názvem FADN FARMER. Pomocí této zabezpečené aplikace může každý zemědělec nahlížet do vlastních údajů, které tvoří dotazník FADN, může si porovnat dopočtené ukazatele svého podniku s průměrnými výsledky za vybranou skupinu podobných podniků podle volitelné komparace a může se také věnovat vývoji ekonomicko-produkčních ukazatelů v celém časovém období svého působení ve FADN.

Tento článek je zaměřen na jednu z novějších oblastí, která byla v rámci tohoto modulu vyvinuta v předchozích letech. Jedná se o zpracování finančních ukazatelů jako podkladového materiálu pro vlastní finanční analýzu podniku. Výsledky indikátorů finanční analýzy jsou v aplikaci FADN FARMER k dispozici od účetního roku 2012. Výpočet indikátorů podniků právnických osob se opírá o účetní výkazy, výsledky podniků fyzických osob byly získány analogicky na základě dat šetření FADN. Podrobnosti o výpočtu jednotlivých ukazatelů lze nalézt v nápovědě zmíněné aplikace. Z výstupu databáze FADN lze porovnávat výsledky 32 ukazatelů finanční analýzy rozdělených do 6 skupin. Pro interpretaci jsou níže popsány jen vybrané ukazatele.

Praktickému využití informací o finanční situaci podniku, možnosti srovnání výsledků a jejich interpretaci se věnují následující řádky. Za tímto účelem jsou výsledky finanční analýzy fiktivního podniku právnické osoby porovnávány k průměrným výsledkům skupiny 172 podobných podniků, jak uvádí přiložená tabulka. Fiktivním podnikem je obchodní společnost specializující se na polní výrobu a chov zvířat zkrmujičích objemnou píci, který je zařazen mezi velmi velké podniky.

Ukázka využití výstupu aplikace FADN FARMER

Vybrané ukazatele finanční analýzy	MJ	Sledovaný (fiktivní) podnik	Průměrný podnik
Zisk před zdaněním a úroky (EBIT)	tis. Kč	1 838	6 743
Zisk před zdaněním, úroky a odpisy (EBITDA)	tis. Kč	10 158	19 484
Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)		0,03	0,04
Návratnost aktiv (ROA)		0,02	0,03
Rentabilita tržeb (ROS)		0,04	0,08
Rentabilita nákladů (ROC)		0,96	0,92
Běžná likvidita (CR)		11,95	9,88
Pohotová likvidita (QR)		3,78	3,45
Celková zadluženost		0,05	0,36
Míra zadluženosti vlastního kapitálu		0,07	0,92
Index finanční páky		1,06	2,03
Doba obratu závazků	dny	37,46	164,97
Doba splatnosti pohledávek	dny	120,67	83,98
Obrat aktiv		0,43	0,44
Čistý pracovní kapitál	tis. Kč	48 453	45 197

Zisk a rentabilita

Ukazatele zisku jsou obvykle považovány za vrcholové ukazatele úspěšnosti podnikání. *Zisk před úroky a zdaněním EBIT* je hospodářský výsledek podniku před odpočtem nákladových úroků a daně z příjmů (splatné a odložené). Tato forma hospodářského výsledku je vhodná pro mezipodnikové srovnání, protože není zatížena mírou využívání úročených cizích zdrojů či různými daňovými specifiky například v podobě různých forem osvobození od daně. *EBITDA* je hospodářský výsledek před odpočtem úroků, daní a úpravou hodnot dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku. Není zatížen ani odlišnými způsoby úpravy hodnot dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku (dříve známé jako odpisy). Díky nezahrnutí velké části neplacených nákladů (odpisů) do nákladů je tedy hodnota EBITDA blíže peněžnímu toku (cash flow). Z porovnání sledovaného ukázkového podniku s průměrným podnikem je zřejmé, že **sledovaný podnik dosahuje nižšího zisku než průměrný podnik**. Tento rozdíl je však možné vysvětlit odlišnou velikostí sledovaného a průměrného podniku. Problém vzájemné porovnatelnosti hospodářského výsledku řeší ukazatele rentability, které hospodářský výsledek vztahují k majetku, kapitálu, tržbám či nákladům.

Rentabilita je schopnost organizace generovat hospodářský výsledek z prostředků vložených do podnikání. Ukazatele rentability jsou klíčovou skupinou poměrových ukazatelů ve finanční analýze, protože vyjadřují míru zhodnocení vloženého kapitálu či využívaného majetku.

Rentabilita vlastního kapitálu ROE vyjadřuje, kolik korun čistého zisku (po zdanění) bylo vytvořeno z jedné koruny vlastního kapitálu. Rentabilita ROE je tedy vhodný indikátor měření ziskovosti podniku z pohledu vlastníků. Sledovaný podnik vytvořil 0,03 Kč čistého zisku z jedné koruny vlastního kapitálu, což je méně než průměrný podnik, a svědčí to o **horší ziskovosti** pro vlastníky.

Návratnost aktiv, někdy též nazývaná *rentabilita celkových aktiv ROA* hodnotí schopnost podniku využívat majetek vložený do podnikání, bez ohledu na to, zda se jedná o majetek dlouhodobý, oběžný, financovaný z vlastního nebo cizího kapitálu. Protože ukazatel hodnotí výnosnost majetku financovaného vlastníky i věřiteli, je vhodné v čitateli počítat s hospodářským výsledkem, ze kterého jsou nároky vlastníků i věřitelů hrazeny. Sledovaný podnik dosáhl 0,02 Kč zisku EBIT z jedné koruny majetku využívaného v podnikání, což je podprůměrný výsledek. V zemědělství však může být tento ukazatel zkreslen tím, že ve vykazovaném majetku není najatá zemědělská půda, jejíž podíl na využívané zemědělské půdě je zvláště u podniků právnických osob významný (v průměru více než 80 %) a z níž je rovněž tvořen hospodářský výsledek.

Třetím ukazatelem rentability je *rentabilita tržeb ROS*, která se počítá jako podíl hospodářského výsledku EBIT k tržbám z prodeje zboží, vlastních výrobků a služeb. Odpovídá tedy na otázku, kolik korun hospodářského výsledku před odpočtem nákladových úroků a daní zůstalo z jedné koruny tržeb. Sledovaný podnik **dosáhl relativně nepříznivé hodnoty 0,04**, což je polovina v porovnání s průměrným podnikem.

Likvidita a zadluženost

Z hlediska finančního řízení není důležitá jen rentabilita podniku, ale také jeho schopnost splácet závazky. Ukazatele likvidity vyjadřují, kolikrát je organizace schopna hodnotou svých oběžných aktiv krýt krátkodobé závazky, ať již závazky vůči dodavatelům, zaměstnancům, státu, z vydaných dluhopisů, směnek k úhradě, k úvěrovým institucím, ke společníkům, k majetkově provázaným subjektům či k jiným zájmovým skupinám. Existuje několik stupňů likvidity, z nichž pro ukázkou vybíráme *pohotovou likviditu*, která je vhodnější pro mezipodnikové srovnání, protože nepočítá v krátkodobých oběžných aktivech se zásobami. Výsledek ukazuje, kolikrát by bylo možné uhradit krátkodobé závazky inkasem pohledávek, z prostředků v pokladně a na účtech podniku. Zatímco průměrný podnik je schopen z inkasovaných pohledávek a z peněžních prostředků uhradit 3,45násobek krátkodobých závazků, **sledovaný podnik 3,78násobek, což je příznivější hodnota likvidity**, pokud ovšem zejména peněžní prostředky nejsou deponovány na účtech ve zbytečně velkém objemu.

Ukazatele zadluženosti hodnotí míru využívání cizích zdrojů a včas informují o riziku předlužení podniku. Tyto ukazatele je vhodné hodnotit současně s indexem finanční páky, který zohledňuje vliv využívání úročených cizích zdrojů na rentabilitu vlastního kapitálu.

Celková zadluženost je mírou věřitelského rizika. Vyjadřuje podíl cizích zdrojů na celkovém kapitálu podniku. V případě sledovaného podniku je celková zadluženost 0,05, což znamená, že cizí zdroje se na celkových pasivech podílejí 5 %. Jedná se o všechny cizí zdroje, krátkodobé, dlouhodobé, úročené i neúročené. Relativně **nízká celková zadluženost** u sledovaného podniku vypovídá o převažujícím financování podniku vlastním kapitálem v podobě především základního kapitálu, kapitálových fondů, fondů ze zisku a výsledku hospodaření. *Míra zadluženosti vlastního kapitálu* u sledovaného podniku je 0,07. Tento ukazatel poměruje cizí zdroje k vlastnímu kapitálu, přičemž podle bilančního pravidla vyrovnání rizika by neměl ukazatel přesáhnout 1, aby bylo zajištěno, že cizí zdroje nepřevažují nad vlastními. To je splněno i u průměrného podniku (0,92).

Využívání cizích zdrojů se nehodnotí jen s pomocí ukazatelů zadluženosti, ale také společně s *indexem finanční páky*, protože na schopnost splácet úvěrové závazky má vliv ziskovost podniku. Index finanční páky porovnává rentabilitu vlastního kapitálu ROE se zdaněnou rentabilitou návratností aktiv ROA. Hraniční hodnotou, kdy pozitivní vliv využívání cizích zdrojů na rentabilitu přechází do negativního vlivu, je 1. Sledovaný podnik má **index finanční páky 1,06**, průměrný podnik pak 2,03, což je v obou případech příznivé.

Aktivita a strategie krátkodobého řízení

Další skupina ukazatelů hodnotí schopnost splácet závazky a inkasovat pohledávky. *Doba obratu závazků* uvádí průměrný počet dnů splatnosti závazků z tržeb z prodeje zboží, výrobků a služeb. *Doba splatnosti pohledávek* informuje o průměrném počtu dnů inkasa pohledávek z obchodních vztahů. Sledovaný podnik má **výrazně nižší dobu obratu závazků** (37,46 dnů) než průměrný podnik (164,97 dnů), zatímco **doba splatnosti pohledávek je mnohem delší** (120,67 dnů) než u průměrného podniku (83,98 dnů).

Ukazatel *obratu aktiv* hodnotí intenzitu využívání aktiv, tedy kolik korun tržeb je vytvořeno z jedné koruny celkových aktiv (majetku). Vyšší hodnoty obratu aktiv přispívají společně s rentabilitou tržeb k vyšší návratnosti aktiv (ROA). **Příčinou nižší návratnosti aktiv sledovaného podniku je tedy nižší rentabilita tržeb proti průměrnému podniku.**

Poslední prezentovaný ukazatel, *čistý pracovní kapitál*, charakterizuje strategii krátkodobého finančního řízení podniku. Počítá se jako rozdíl mezi krátkodobými oběžnými aktivy a krátkodobými pasivy (závazky). Úzce tento ukazatel souvisí s likviditou podniku. Sledovaný podnik má **vyšší čistý pracovní kapitál** (48 453 tis. Kč) než průměrný podnik (45 197 tis. Kč). Obvykle bývá čistý pracovní kapitál kladný, což poukazuje na spíše konzervativnější krátkodobé finanční řízení. Ani záporný čistý pracovní kapitál, který je známkou agresivnějšího krátkodobého finančního řízení, nemusí být nepříznivý, pokud podnik dodržuje platební morálku.

Uvedený příklad vyzdvihuje výhody modulu FADN FARMER, který umožňuje mimo základních informací o hospodaření podniku i pohled na finanční řízení zemědělských podniků. Rovněž poskytuje i užitečné informace o zvolené strategii finančního řízení, výkonnosti podniku, kapitálové struktuře a dalších aspektech finanční situace podniku. To vše s možností porovnat vlastní výsledky podniku s průměrným výsledkem skupiny obdobných podniků. Více informací naleznete na adrese www.fadn.cz.